

СЕКЦІЯ 1. СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-615-0-1>

ІДЕОЛОГІЧНІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІОЛОГІЯ» НУ ОЮА (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ТЕСТУ «ПОЛІТИЧНІ КООРДИНАТИ»)

Бутченко Іван Миколайович

*студент II курсу факультету психології, політології та соціології
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Актуальність визначення ідеологічних ідентифікацій обумовлена тим, що ідеологія у сучасних умовах є однією із важливих складових громадянської ідентичності, електорального вибору, визначальним елементом структурування партійного простору тощо. Окрім політичного впливу, ідеологія є важливим феноменом соціальної та психологічної взаємодії.

Солідаризуємось із наступною думкою: «Процес ідентифікації пов'язують з пізнанням людьми власних соціальних зв'язків у процесі спільної життєдіяльності. Це психологічний механізм формування «Ми»-відчуття, усвідомлення своєї належності до певної спільноти людей, яке відбувається через антитезу «ми» – «вони». Результатом цього процесу стає формування певної ідентичності особистості [2, с. 51].

Поняття «ідеологія», яке стало частиною наукового дискурсу наприкінці XVIII століття, у широку сенсі позначає систему уявлень, ідей, поглядів на політичне життя, які відображають інтереси, світогляд, ідеали, умонастрої людей, класів, націй, політичних партій, громадських рухів та інших суб'єктів політики [3]. Структура ідеології поєднує декілька взаємопов'язаних елементів: ідею, концепцію, теорію, партійну програму та виборче гасло.

В умовах авторитаризму слід відзначити загрозу ідеологічної індоктринації у освітньому просторі, коли саме на основі ідеологічної ідентифікації відбувається нав'язування державою авторитарної системи освіти як альтернативи формуванню критичного мислення і рефлексивності [1]

Варто погодитись із тим, що «Розуміння впливу ідеологій на суспільно-політичне життя має особливе значення для вивчення самого суспільного життя. Водночас, якщо розглядати ідеологію як чинник формування світогляду, то слід зазначити, що положення, пропаговані владною елітою, не завжди адекватно сприймаються на рівні конкретного індивіда, оскільки й сьогодні уявлення про суспільно-політичні доктрини у більшості громадян, м'яко кажучи, не є ґрунтовними. Тому й природно, що ідеологічний вакуум в Україні, який утворився внаслідок краху комуністичної системи, заповнився дуже різними типами ідеологій» [5, с. 46]

Вузке розуміння ідеології передбачає визначення ідеологічної ідентифікації громадян на основі вибору однієї із актуальних ідеологічних доктрин: лібералізму та неолібералізму, консерватизму та неоконсерватизму, соціалізму та соціал-демократії.

Відносно ідеологічної ідентифікації українського студентства варто погодитись із тим, що «...сьогодні передчасно говорити про сформованість та усталеність політико-ідеологічних уподобань українського студентства... набуває актуальності дослідження політичної соціалізації як скерованого процесу, спрямованого на формування політичної компетентності українського студентства, адже від цього залежатиме не тільки усвідомленість задекларованих політико-ідеологічних ідентичностей, але й послідовність їхньої реалізації у відповідних формах соціально-політичної активності» [6, с. 59]

Основною ідеєю лібералізму є свобода особистості, а до основних принципів відносять захист прав і свобод людини, політичний плюралізм, верховенство права, політичний та економічний ринок, мінімізацію державного втручання. На сучасному етапі ліберальні цінності стали фундаментом для більшості держав із демократичною формою правління.

Консервативна ідеологія акцентує увагу на значенні традицій, стабільності та неперервності історичного розвитку суспільства. Ключові принципи консерватизму включають: збереження традиційних цінностей, підтримку соціального порядку та стабільності, шанування історичного досвіду, поступовість у проведенні реформ, визнання значення державних та суспільних інститутів [7].

Соціалізм акцентує увагу на соціальній рівності, справедливості та захисті прав найманих працівників. Важливу роль у формуванні соціалістичної теорії відіграв марксизм, представники якого критикують капіталізм і виступають за створення суспільства без експлуатації. До головних принципів соціалізму належать: зменшення соціальної нерівності; активне втручання держави в економічні процеси; забезпечення соціального захисту населення; розбудова системи соціального забезпечення; захист прав і інтересів працівників. Як

ззначають К. Маркс та Ф. Енгельс: «Історія всього дотеперішнього суспільства є історія боротьби класів» [4]. У сучасних демократичних державах ідеї соціалізму часто втілюються через модель соціал-демократії, що передбачає поєднання ринкової економіки з активною соціальною політикою держави.

У даному дослідженні визначено ідеологічні ідентифікації здобувачів ступеня бакалавру соціології факультету психології, політології та соціології на основі тесту «Політичні координати» (<https://piznay.online/piznay-sebe/politychni-koordinaty>). У цьому тесті пропонується відповісти на 20 питань, які дозволяють визначити ідеологічну ідентифікацію. У тестуванні взяли участь 17 здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Соціологія» факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА».

За результатами тестування було отримано наступні результати: 16 здобувачів визначили власну ідеологічну позицію як «ліберально ліві погляди» і 1 здобувач має «авторитарно ліву» ідеологічну ідентифікацію. Для того, аби інтерпретувати ці дані, звернемося до визначень. Політичні координати мають дві осі: «ліві – праві» ідеології та «авторитарні – ліберальні» політичні погляди. Прихильники лівої ідеології обирають державне регулювання економіки, соціальна рівність, перерозподіл благ. Відповідно, адепти правої ідеології визначають як цінність вільний ринок, приватну власність, мінімум регуляції в економіці та політиці. Щодо вертикальної осі, то авторитарні погляди означають вибір на користь сильної держави, контролю за громадянами. Ліберальні погляди навпаки є характерними для тих, хто обирає максимум індивідуальних свобод, мінімум втручання держави. Тобто, переважна більшість здобувачів обрала для ідеологічної ідентифікації соціальну рівність + особисті свободи (Див. Графік № 1).

Графік № 1

Подальших досліджень потребує ідеологічна ідентифікація викладачів та порівняльний аналіз ідеологічного вибору здобувачів та викладачів.

Література:

1. Кройтор А., Яковлев Д., Алексенцева-Тімченко К. «Апостоли» індоктринації: ідеологічні особливості репрезентації релігійного вибору у системі середньої освіти (на основі аналізу інтерв'ю експертів). *Ідеологія та політика*. 2019. № 2(13). С. 26–46. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14543> (дата звернення: 05.03.2026).
2. Кутирнова В. І. Політико-ідеологічні самоідентифікації українського студентства: динаміка та актуальний стан. *Український соціум*. 2013. № 4(47). С. 51–59. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2013/10/51-60_no-4_vol-47_2013_UKR.pdf (дата звернення: 05.03.2026).
3. Лісовий В. С. Ідеологія. *Енциклопедія Сучасної України* : [Електронний ресурс] / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. URL: <https://esu.com.ua/article-13771> (дата звернення: 05.03.2026).
4. Маркс К., Енгельс Ф. Маніфест комуністичної партії. *Спільне Commons*. URL: <https://commons.com.ua/uk/manifest-komunistichnoyi-partiyi/#down15> (дата звернення: 05.03.2026).
5. Недюха М. Ідеологія як критерій класифікації політичних партій. *Політичний менеджмент*. 2006. № 2. С. 45–53. URL:

https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/nedukha_ideoloigia.pdf
(дата звернення: 09.03.2026).

6. Паніна Н. В. Молодь України: структура цінностей і соціальні орієнтації. *Український соціум*. 2013. № 4 (47). С. 51–60. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2013/10/51-60_no-4_vol-47_2013_UKR.pdf (дата звернення: 09.03.2026).

7. Різник С. В. Консерватизм. *Енциклопедія Сучасної України* / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014, 2023. URL: <https://esu.com.ua/article-4553> (дата звернення: 05.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-615-0-2>

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Дресь Поліна Станіславівна

*студентка II курсу соціології факультету психології,
політології та соціології*

*Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

У сучасному світі інформація стала одним із ключових ресурсів політики. Розвиток цифрових технологій і соціальних мереж значно прискорив процес поширення інформації, але водночас створив умови для активного поширення дезінформації та фейкових новин. Дезінформація використовується як інструмент маніпуляції громадською думкою, формування політичних наративів та дискредитації політичних опонентів.

Ризики дезінформації безпосередньо пов'язані із зростанням ролі масмедіа, кількості інформаційних потоків у сучасному світі.

Сьогодні основними каналами поширення дезінформації є соціальні мережі, онлайн-медіа та автоматизовані акаунти (боти). Алгоритми цифрових платформ часто сприяють швидкому поширенню емоційно зарядженого контенту, роблячи фейкові повідомлення віруснішими за перевірену інформацію.

У результаті це впливає на політичні настрої громадян, формує хибні уявлення про події та підриває довіру до державних інституцій. У сучасному інформаційному просторі, насиченому соціальними